

Niekedy treba urobiť krok dozadu..., aby sme nezabudli

Jorge Tsabutzoglu, syn gréckeho otca a španielskej matky, sa narodil v Malage (1975). Vyštudoval pedagogickú psychológiu a na University of Barcelona získal magisterský titul v oblasti riadenia komunikácie, informácií a audiovizuálnych záležitostí. Hneď po ukončení štúdia pracoval v koprodukcii s TV3 a Canal Sur TV, s dvomi najvýznamnejšími TV kanálmi v Španielsku, na dokumentárnom filme *Estudiantes por la libertad* (Students for freedom, Študenti

Režisér, scenárista, producent Jorge Tsabutzoglu pri práci

za slobodu). So svojim prvým krátkym filmom *Despecho* (Spite, Zlosť), ktorý nakrútil bez akýchkoľvek kontaktov s audiovizuálnym sektorom, sa stal finalistom národnej súťaže *Certamen Sala 2 Dos Hermanas 2003*, čo bolo preňho dobrou skúsenosťou a pomohlo mu získať prvé profesionálne kontakty v tomto sektore. Neskôr založil vlastnú produkčnú spoločnosť a začal spájať povinnosti scenáristu, režiséra a výkonného producenta.

Jeho dokumentárny film *Pueblos sin Camino* (*Towns without Road, Mestá bez cesty*), súťaží na Envirofilme 2010 v kategórii dokumentárnych filmov.

Čo vás podnietilo nakrútiť film o mestách bez cesty? Pochádzate z tej oblasti?

Keď som uvažoval o tomto projekte, chcel som urobiť dokument o spôsoboch, ktorými španielske mestá čelia vyludňovaniu. Zaujímali ma najmä aktívni ľudia, ktorí svo-

jimi nápadmi bojovali za svoje dediny, aby nedošlo v budúcnosti k ich opusteniu. V tom čase som žil v Barcelone a pamätám si, ako som tri až štyri mesiace cestoval po celom Španielsku. Po navštívení mnohých miest, ktoré začali s rôznymi ekonomickými a sociálnymi iniciatívami, som si vybral príbeh Fernanda a Artosilly, pretože som v ňom videl spojitost so všetkými tými ľuďmi, ktorých som stretol, ľuďmi, ktorých ideálom bol jednoduchý život v spojení s prostredím, v ktorom sa cítili slobodnejší než pri zložitom a náročnom živote v meste.

Povedzte nám niečo o krajine na úpätí Pyrenej, čím je zaujímavá?

Región aragónskych Pyrenejí bol vážne poškodený počas Frankovho režimu. Veľmi málo sa o tom hovorilo a obyvatelia mali len malú šancu prežiť. Mnohé z týchto dedín boli dokonca obetované a zaplavené vodou kvôli vytvoreniu močiarov na zásobovanie miest vodou, a ich obyvatelia boli prinútení presťahovať sa do mesta. Krajina je tam pekná a pohľady na mnohé zrúcaniny nad horami alebo medzi vodami ju dokonca skrášľujú, čo, samozrejme, je tiež paradoxom devastačnej sily, ktorú môže mať to, čo nazývame „rozvojom“ a čo vedie k životu, ktorý je populárne považovaný za civilizovanejší.

Bolo jednoduché dostať sa do ekologickej dediny (ecoaldeas), nie je to uzavretá spoločnosť?

Obyvatelia ekologickej dedín v Pyrenejach sú obyčajne ľudia z mesta, ktorí si vybrali tento životný štýl. Sú to vzdelaní ľudia s kvalifikovanými profesiami a komunikácia s nimi nie je vôbec ťažká. Ako uvidíte vo filme, zaradenie sa do týchto komunít závisí predovšetkým od dvoch vecí, musí tam byť dostatočný priestor na ubytovanie nových obyvateľov a oni musia preukázať, že majú životaschopný plán na život v danej komunite, a to tak pre seba, ako aj pre ostatných. Je bežné vidieť ľudí, ktorí tam nejaký čas žijú, pričom vedia, že v budúcnosti odídu, ale užívajú si pokoj, ktorý potrebujú v konkrétnom momente svojho života.

Odlíša sa život v týchto dedinách od života „bežných“ ľudí?

Podľa môjho skromného názoru, najdôležitejšie pre týchto ľudí je žiť v prostredí, v ktorom sa cítia slobodni. V prostredí, kde majú záväzky voči iným členom komunity, ale nepocítujú obmedzenia alebo limity, s ktorými sa stretávame my, bežní ľudia. Napríklad nutnosť pracovať určitý čas, pričom sme závislí od autobusu alebo inej dopravy, aby sme sa včas dostali do práce, alebo potreba minimálneho príjmu. Samozrejme, z rôznych dôvodov ešte nedosiahli úplnú sebestačnosť, čo sa týka ich živobytia, preto v mnohom závisia od služieb z mesta.

Prečo sa Fernando rozhodol sem presťahovať? Prispôbil sa novému spôsobu života?

Fernando odchádza do Artosilly, pretože sa chce vrátiť k svojim koreňom. Ako mladý muž obrábal pôdu, ale ako mnohí sa musel neskôr presťahovať do mesta. Keď odišiel do penzie, rozhodol sa, že bude znovu obrábať zem, počúvať zvuky vidieka a tešiť sa z prírodného prostredia, kde nie sú, pokiaľ možno, žiadne vynálezy človeka, ktoré v tomto období svojho života považuje za nepotrebné. V súčasnosti žije v Artosille a má vlastný dom, ktorý si upravil po skúšobnej dobe. Na

Obyvatelia z Artosilly

svojom pozemku si urobil skleníky, odkiaľ získava pekné produkty. Naposledy, keď ma k sebe pozval, sme jedli zelenú fazuľku, ktorá naozaj veľmi dobre chutila. Stále sme v kontakte a zdá sa byť naozaj šťastný.

Vy by ste dokázali žiť v ecoaldeas?

Naozaj obdivujem obyvateľov ekologickej dediny a nevyklúčujem možnosť, že sa do niektorej z nich v budúcnosti presťahujem. Ale musím priznať, že môj život vo všeobecnosti ma uväznil. Nebol by som schopný správne rozvíjať svoju prácu vzdialený od miesta, kde žijem a nebol by som schopný žiť oddelene od tých, ktorých ľúbim. Či je to dobre alebo zle, už som si vytvoril určité putá, ktoré nie som schopný zlomiť. Tiež je pravda, že keď chcete žiť v ekologickej dedine, musíte byť na to aspoň trochu pripravený. Napríklad, títo ľudia si postavili a zrekonštruovali svoje domy vlastnými rukami. Niekedy v zime, keď sneží, žijú v úplnej izolácii a vo veľmi ťažkých podmienkach, ktoré by bežný človek nemusel vydržať alebo dokonca prispôbiť sa im.

Aké poslanstvo posielate svojim filmom divákovi?

V dokumente *Mestá bez cesty* nie je len jeden odkaz. Je to dielo, ktoré môže mať mnoho rôznych interpretácií a, hoci ide o dokument, je to veľmi osobné dielo. V skutočnosti bolo režirované ako fikcia. Na jednej strane môže odrážať moju vlastnú frustráciu, že nie som schopný uniknúť od života, ktorý ma plne neuspokojuje, ale v ktorom nemám na výber a to možno preto, že je to jediný spôsob života, ktorý poznám. Na druhej strane

Súťažný film Envirofilmu 2010 *Mestá bez cesty* (Španielsko),

réžia: Jorge Tsabutzoglu,
kamera: José Manuel Fandos, Javier Estella

Ainetu, Ibort a Artosilla sú tri mestá na úpätí Pyrenejí, ktoré boli v 50. rokoch z dôvodu masovej migrácie opustené. O tridsať rokov neskôr, keď už boli úplne prázdne a zničené, ich začala osídľovať skupina mladých ľudí, ktorí hľadali alternatívny spôsob

života, prirodzenejší a jednoduchší. Takto vznikla asociácia Artiborain, ktorá sa stala v Španielsku hlavným reprezentantom hnutia *ecoaldeas* – ekologickej dediny. Fernando, muž zo Zaragozy, takmer už dôchodkového veku, tam cestuje, aby sa stretol s Jesusom, obyvateľom Artosilly, s pevným rozhodnutím presťahovať sa do jednej z troch dedín. Jesus, s pomocou ostatných obyvateľov, pomáha Fernandovi pri jeho usídlení a prispôbení sa novému spôsobu života.

môže odrážať to, že evolúcia a rozvoj neznamenajú vždy postupovanie smerom dopredu, napríklad pokrok v technológii, vede alebo v priemysle, ale niekedy môže dôjsť aj ku kroku dozadu a k ohliadnutiu sa na náš pôvod, aby sme nezabudli, kto sme, ani na našu ľudskú prirodzenosť. Aby sme nevytvárali životný štýl alebo prostredie, v ktorom by sme napokon neboli schopní žiť.

Naozaj do Artosilly či iných ecoaldeas, pueblos, nevedú cesty, alebo...

Dokument sa volá *Mestá bez cesty*, pričom poukazuje na zlé spojenia a nedostatok príležitostí, čo viedlo k vyľudňovaniu týchto obcí v päťdesiatych rokoch. A pokrok ich potom zničil. To bol začiatok. V súčasnosti sme si uvedomili, že náš spôsob života je neudržateľný

a vedie k poškodzovaniu našej planéty. V španielčine pueбло neznamená len malé mesto, ale aj veľké komunity. Preto sa názov, v negatívnom zmysle, vzťahuje na nás všetkých. Dúfam, že práve tak ako Fernando, napokon nájdeme, po určitej reflexii, spôsob života, ktorý nás bude uspokojovať a ktorý bude pre planétu udržateľný.

Anna Gudzová

Galapágy sú rajom pre zvieratá, nie však pre ľudí

Keď Španieli v roku 1535 objavili Galapágy, nebolo na nich ani človečika. Do námorných máp sa ostrovy dostali v roku 1570, piráti, moreplavci a cestovatelia sa tu zastavovali kvôli vode. V roku 1832 si dovtedy nikomu nepatriace Galapágy „prisvojil“ Ekvádor (dodnes sú jeho provinciou). Rok predtým tu so svojou výskumnou loďou Beagle pristál britský prírodovedec Charles Darwin. Šesťtyždňové pozorovanie tamojších živočíchov ho inšpirovalo k napísaniu známeho diela *O pôvode druhov*. Galapágy sú jedinečné svojou faunou, výnimočnými druhmi zvierat, ktoré nikde

inde na svete nežijú. Napríklad obrie korytnačky...

Pred dvomi rokmi sa na Galapágy vybrali japonskí filmári a nakrútili tu dokument *Galapágy: Ohrozený raj*. Film súťaží na Envirofilme 2010. Jedným z režisérov filmu je **Kisoya Nakajima**, ktorý od roku 1989 pracuje pre spoločnosť NHK (Japan Broadcasting Corporation), nakrúca najmä dokumentárne filmy a režiruje kultúrne programy, medzi ktoré patria napríklad *Silkroad 2005* (Hodvábna cesta 2005) a *Egyptian Excavation* (Egyptské vykopávky), ďalej sú to HD dokumentárne filmy *The Road to Pearl Harbor* (Cesta do Pearl Harbor) a *Mount Fuji* (Hora Fuji). V súčasnosti dokončuje program o dejinách Japonska a japonského ľudu. Producentom filmu je **Atsushi Ogaki**, ktorý aktuálne pripravuje dokument o atómových bombách zhodnených v lete 1945 na Hiroshimu a Nagasaki. Plánuje tiež program o starovekých civilizáciách, ktorý bude situovaný v Britskom múzeu (British Museum). S obidvomi hovoríme o Galapágoch.

V Japonsku je iste veľa podnetov na dokumenty o životnom prostredí, či už v kladnom alebo negatívnom zmysle. Vy ste si vybrali Galapágy. Prečo?

Režisér filmu *Galapágy: Ohrozený raj* Kisoya Nakajima

Galapágy boli prvou lokalitou zapísanou do Zoznamu svetového dedičstva a do Zoznamu svetového dedičstva v ohrození, s úmyslom chrániť ich. Viedlo to však k nárastu turizmu. Zarazil nás tento paradox. Filmom chceme upriamiť pozornosť na Galapágy, pretože symbolizujú skutočnosť, že hoci aj len malý zásah ľudí môže narušiť ekosystémy.

Čo ste vedeli o Galapágoch ešte predtým, ako ste sa tam vybrali?

Ostrovy Galapágy sme si predstavovali ako miesto, ktoré inšpirovalo Darwina, ako raj voľne žijúcich živočíchov a divo rastúcich rastlín, ako miesto veľmi vzdialené. Nemysleli sme na Galapágy ako na turistickú destináciu. Naša prvá návšteva ostrovov trvala päťdesiat dní, vo februári a marci 2008, počas ktorých sme robili výskum a filmovali.

Čo vás tam najviac šokovalo?

Najväčší šok prišiel v deň, keď sme dorazili na ostrov Santa Cruz. Ako sme prechádzali hlavnou ulicou v meste, všade sme videli vykračovať morské leguány. Pre nás, cudzincov, to bol ohromujúci pohľad. Pýtali sme sa sami seba, či to, že sme medzi leguánmi, hovorí o spolužití alebo o neoprávnenom zásahu. Táto jednoduchá otázka bola začiatkom nášho výskumu.

Mali ste pri filmovaní nejaké problémy - s ľuďmi, zvieratami, s technikou...

Pri samotnom nakrúcaní filmu sme nemali žiadne problémy. Ak sa nejaký vyskytol, týkal sa ubytovania. Galapágy nemajú žiadne stromy alebo zeminu, ktorá by mohla byť použitá na výstavbu. Hotely a ostatné budovy sú postavené z betónových blokov dovezených z pevniny, ktoré sú zle vetrané a cítiť v nich vlhkosť. Omnoho pohodlnejšie sme sa cítili počas týždňa, ktorý sme strávili na čne. Cítili sme, že Galapágy sú rajom pre zvieratá, nie však pre ľudí.

Galapágy sú ohrozené. Aké posolstvo prináša váš film divákovi?

Náš odkaz sa týka vzťahu ľudí s prírodou. Chceme, aby ľudia videli, že dokonca aj ostrovy, ležiace tisíc kilometrov od pevniny, obsadili ľudia, že nie sú izolované. Hoci boli stanovené predpisy, ktoré majú ostrovy chrániť, zachovanie ich prírodného dedičstva pre budúce generácie je veľmi ťažké.

Anna Gudzová

Foto: NHK

Zástupy turistov s fotoaparátmi na Galapágoch nie sú už ničím výnimočným

Súťažný film Envirofilmu 2010

Galapágy: Ohrozený raj (Japonsko), réžia: **Kisoya Nakajima, Toshio Hashiba, Sachiko Miyamoto**
kamera: **Yasuharu Oami, Ken Fuchigami**

Galapágy, ostrovy v Tichom oceáne, na západ od Severnej Ameriky, boli prvou lokalitou zapísanou do Zoznamu svetového dedičstva kvôli bohatstvu pôvodných živočíchov, obrích korytnačiek, leguánov morských a piniek. Avšak ekosystém ostrovov bol vážne poškodený tými, čo chcú profitovať z prírodných vzácností. V roku 2007 preto Galapágy zapísali do Zoznamu svetového dedičstva v ohrození. Čo presne sa dnes deje na týchto ostrovoch, ktoré sa stali populárnou turistickou destináciou? Leguány blúdia po vydláždzených plážach a hľadajú miesto, kde by nakládli vajíčka, kozy spásajú trávu, ktorá slúži ako potrava pre obrie korytnačky... Film ukazuje málo známe skutočnosti o súčasnom živote na Galapágoch, vrátane morského pyliactva, bezohľadného nakladania s odpadkami, dokumentuje konfrontácie úradov, ktoré sa pokúšajú obnoviť prírodné prostredie, s miestnymi obyvateľmi. Hľadá tiež možnosti pre harmonickejšie spolužitie ľudí s prírodou v tomto prírodnom raji.

